

Gotovo pa je, da bi Slovenec podčrtal istociljne činjenice in tako dokumentiral naše v bodočnost usmerjeno pojmovanje zgodovine in narodnosti. Ali je zgodovina zaključena s tem hipom, ko jaz to pišem, razvoj naroda presekana s trenutkom, ko ti to čitaš? Ali mari ne teče brez konca naprej, se ne ustvarja sproti iz naših misli, sanj, želja, naporov, zmag in porazov, žrtev in dejanj? Slovencu, ki se v ljuti borbi za svoj narodni obstoj ni mogel opirati na preteklost, je vcepila dolgotrajna izkušnja trdno in žlahtno prepričanje, da je preteklost samo en del, žalostni del njegove historije, in da je baš bodočnost ona polovica, do katere ima sam še moči in vpliva. Kakor je bila nekoč vsa pretekla historija — bodočnost, ki jo je bilo treba še le ostvarjati, tako se nam kaže tudi danes zgodovina našega naroda v obliki teženj, smotrov in ciljev, več ali manj jasno očrtanih, s smerjo v bodočnost. Historizem v zmyslu preteklosti more zadovoljiti samo nasičene narode, ki se jim ni več treba boriti za svojo usodo, ali otopele, ki so izgubili vero v svoje ideale. Mi pa gledamo v bodočnosti veseli in častiljivi del svoje historije.

Morda bomo Slovenci Hrvatom in Srbom dragoceni baš zaradi svoje „nehistoričnosti“, neobveznosti napram preteklosti, zaradi nepreobloženosti z nadležno staro šaro, ki se drži vedno tudi življenja vrednih tradicij. Nimamo Dušanov in Krešimirov, zato pa nam tudi ne zaslanjajo pogleda v carstvo bodočnosti, nam ne zastavljajo pota v sveto mesto bratstva in svobode. S tega vidika smo v Jugoslaviji Slovenci najnaprednejši in najmodernejši element.

O. Ž.

Vraz-Prešeren. — Anton Loboda je zapisal v „Slovanu“: „Na novo ustanovljena „Tiskovna zadruga“ nam namerava oskrbeti med drugimi tudi prevod Merežkovskega „Leonardo da Vinci“ (Vstajenje bogov). Ravnokar pa je izdala „Moderna knjižnica“ v Zagrebu to delo v hrvaščini, v prevodu Ise Velikanovića, ki ga imenuje Savremenik „vzornega“. Čemu torej prevajati to delo zdaj posebej še v slovenščino? Merežkovskega roman „Leonardo da Vinci“ je izmed najznamenitejših romanov v svetovnem slovstvu. Že s poučnega in vzgojevalnega stališča bi ga morali v tisočeri izvodih razširiti med ljudstvo. Pa nam naj pove gospod Loboda: Koliko Slovencev bo čitalo roman v hrvaškem prevodu? — Ko bi jih iskal za stavo, bi jih najbrže ne našel sto! In večina izmed teh bo obžalovala, da ji je ušlo — vsled kolikor toliko nedomače ji hrvaščine — nešteto lepot in misli. Ves ostali narod pa se naj odreče užitku in koristi Merežkovskega romana? Ali ga naj gre k Nemcem čitat? — Po tem samem „aktualnem primeru“ je razvidna škodljivost Vrazove ideje.

Loboda prorokuje: „Rešen bo Prešeren-Vrazov problem v Vrazovi smeri, ali po Prešernovi metodi“. A to ni res, gospod Loboda! Po vašem načrtu bo rešen jugoslovanski problem v Vrazovi smeri in po Vrazovi metodi; Prešeren pa se v grobu obrne . . .

Vrazova ideja ni jugoslovanska ideja. Kakor je del Jugoslavije Hrvaška, je tudi Slovenija njen del, enakovreden in enakopraven del. Kdor oslabi Slovenijo oslabi vso Jugoslavijo. Ko bi bila nekdanja Vrazova ideja zmagala nad Prešernovo idejo, bi bila Slovenija oslABLJENA in oškodovana, na mejah okradena in oropana v kulturnem in političnem razvoju ovirana in izpodrezana, morda celo za zmirom izpodnesena. Vrazova ideja bi bila Jugoslavijo oslabila. Prešernova ideja je Slovenijo rešila — za Jugoslavijo. Pri Prešernu je torej jugoslovanska ideja in ne pri Vrazu.

Politično zedinjenje Hrvatov, Srbov in Slovencev je v ideji Jugoslavije. In v njej ni — Vélike Hrvatske, ki bi Srbe utajila in Slovence pozobala, v njej ni — Vélike Srbske, ki bi zagospodovala nad Hrvati in Slovenci; v njej ni — risum

teneatis amici! — Vélike Slovenije, ki bi si zarobila ves Balkan. V ideji Jugoslavije je ideja troedinega medsebojno v vsakem oziru enakovrednega in enakopravnega naroda slovensko-hrvatsko-srbskega. In celota bo tem večja in tem mogočnejša, čim večje in čim mogočnejše bodo posamežne enote. V zmislu jugoslovanske ideje delamo Slovenci samo tedaj, če varujemo slednjo ped slovenske zemlje pred sovragom, če se borimo za združeno Slovenijo in za njen najbujnejši procvit na gospodarskem in kulturnem polju.

Kulturnega zedinjenja Slovencev, Srbov in Hrvatov ideja Jugoslavije ne zahteva. Tu nam zadostuje približevanje in spoznavanje. Hrvaška prevodna književnost nam ne more nikdar nadomestiti slovenske prevodne književnosti. Zahteva je, da dobimo v svojem jeziku vse svetovno slovstvo, kolikor ga je potreba za kulturni narodni razvoj. In to ni nobena utopija, če prevajamo le to, kar ima kulturno vrednost ali umetniški pečat. Saj ne prevajamo samo za one stotine inteligentov, ki obvladujejo poleg materinščine tudi kak svetovni jezik. Prevodno slovstvo potrebujemo predvsem za inteligenčni naraščaj in za najširše narodove plasti. Tem pa ga moremo podajati samo v domačem jeziku. In edino potom najpopolnejšega prevoda v lastnem jeziku preide bistvo svetovnih mojstrov narodu v meso in kri. —

Trije bratje bodo gospodarji Jugoslavije, enakovredni in enakopravni bratje. Vsaki izmed njih bo svojo zemljo obdeloval in svoje duše vodil. Na boben pride oni, ki bo svoje njive zanemarjal in bo hodil k bratu robotat in osebenjkovat. Na boben pride oni, ki bo čakal samo na bob, ki zrasede pri sosedu. In bratsko celokupnost bo brezmejno oškodoval. — Ne robotanje ali izkoriščanje, temveč medsebojno tekmovanje, spoznavanje, podpiranje in pogoščevanje velja med brati. Brat se veseli bratovega prospevanja in bratovih zakladov. Če pride k njemu v goste, se navdušuje ob njegovem vinu, ob njegovem cvetju, sadju, ob njegovih dragocenostih, lepih umetnostih in lepih knjigah. A samo tedaj, če je prepričan v duši, da bi mogel brata prav tako síjajno pogostiti, si more biti v svesti, da ni lastnega grata svojega gosta — sram . . .

Joža Lovrenčič: Deveta dežela. Trst 1917. Izdala knjigarna J. Štoka. — Tiskala tiskarna „Edinost“. Cena broš. izvodu K 3, vez. K 4. — Razven ene so vse pesmi pričujoče zbirke iz zadnjih treh, štirih let, značilne za poslednjo fazo v razvoju mladega pesnika, zastopnika najnovejše pesniške šole, ki se zbira okoli „Dom in Sveta. Ocena pride.

Matica Hrvatska je razposlala za leto 1916 sledeče knjige: Vladimir Nazor; Stoimena, priče; Marin Bego: Novele; Vjekoslav Klaić: Život i djela Pavla Rittera Vitezovića; Oton Kučera: Gibanja i sile; Dante: Božanstvena komedija, treći dio Raj v prevodu Isa Kršnjavega. O posameznih knjigah o priliki.

